

Kulturhuse som superledere

Hand-out om det videre arbejde med Regionale Kulturcentre

Status

På nuværende tidspunkt deltager syv store kulturhuse i samarbejdet: Godsbanen (Aarhus), Ku.be (Frederiksberg), Kulturmaskinen (Odense), Kulturværftet (Helsingør), Maltfabrikken (Ebeltoft, Syddjurs), Slagteriet (Holstebro), Spinderihallerne (Vejle).

Den nationale interesseorganisation Kulturhusene i Danmark bakker op om etableringen af Regionale Kulturcentre, og har officielt vedtaget, at det er et af deres hovedindsatsområder.

En lang række toneangivende personer fra kulturområdet deltog d. 9. april 2024 i en konference på Christiansborg om Regionale kulturcentre, og har efterfølgende bakket op om sagen gennem opslag på LinkedIn.

Borgmestre og rådmænd fra de syv kommuner, hvor de deltagende kulturhuse har hjemme, har bakket kraftigt op om initiativet, blandt andet med en kronik og deltagelse i konferencen på Christiansborg.

Vi er dog også blevet mødt med et spørgsmål om, hvordan de regionale kulturcentre kan have en national rolle, da kulturhusene er velfungerende lokale enheder, ofte med kommunal støtte.

Derfor vil vi i den kommende tid fokus på kulturhusenes nationale betydning, under overskriften "Kulturhuse som superledere".

Kulturhuse som superledere

I traditionel landspolitisk tænkning skaber man forandring gennem lovgivning. Den ønskede forandring indtræffer imidlertid langt fra altid, og derfor er den i de senere årtier blevet ledsaget af et omfattende system af resultatmål, KPI'er mv. Dette system har også vist sine svagheder, og er derfor under afmontering flere steder, blandt andet i folkeskolen og ældresektoren.

En række kulturhuse har vist, at de kan skabe forandring, når det gælder de udfordringer, der er i deres lokalsamfund. Kulturhusene er Danmarks mest borgernære kulturinstitution, fordi de er karakteriserede ved at være optagede af og i løbende samspil med det omkringliggende samfund. Samtidigt er størstedelen af indholdet i kulturhusene skabt sammen med brugerne, borgerne og de lokale kulturaktører. Kulturhusene lykkes med at skabe samarbejde på tværs af forskellige kunstgenrer og mellem kultur og andre sektorer, også om store samfundsudfordringer. Kulturhusene har nytænkt rollen som frivillig, så frivillige ikke blot løser konkrete opgaver, men også er aktivt engagerede, det kan både være i kulturproduktion og i det omkringliggende samfunds

udfordringer. Derfor evner disse kulturhuse at nå ud til grupper, som det traditionelt er svært at engagere i den demokratiske debat, for eksempel udfordrede unge.

Denne række af de mest succesrige kulturhuse kan sammenlignes med en superleder. De kan effektivt og hurtigt forbinde aktører, som normalt ikke er forbundne.

Som i fysikkens verden fungerer superledere kun under ganske bestemte forudsætninger. Man kan altså ikke bede kulturhusene om at gøre noget ved unges mistrivsel, og samtidig kræve, at kulturhusene opstiller en lang række KPI'er og detailregistrerer deres indsats, så de om tre år kan dokumentere, at problemet med unges mistrivsel er løst. Desværre forsvinder unge i mistrivsel fra kulturhusene, hvis de skal detailregistreres. Men man kan få en gruppe kulturhuse til at lave en række projekter, som unge i mistrivsel vil deltage i, og som kan gøre, at unge får det bedre. Kulturhusene kan også inspirere mere traditionelt tænkende dele af den offentlige sektor og mindre kulturhuse, ved at videregive deres erfaringer.

En national støtteordning til regionale kulturcentre har dermed to formål:

- De regionale kulturcentre skal bidrage til løsningen af nationale udfordringer, som f.eks. unges mistrivsel, styrkelse af kreative erhverv, forbedret sundhed etc.
- De skal vise vejen for en hel ny måde for Folketinget at skabe udvikling på, hvor målsætninger i national politik spiller sammen med folk, der er engagerede i at skabe et bedre samfund i deres nærområde. Politikerne kan skabe forandring med de regionale kulturcentre som superledere.

Etablering af regionale kulturcentre

De regionale kulturcentre foreslås etablerede, først i en fire-årig forsøgsperiode. Det regionale kulturcenter udpeges efterfølgende og kan løbende forlænges i fire-årige perioder.

Der skal vedtages en lov, der fastlægger rammerne for regionale kulturcentre, og hvordan de skal udpeges.

For at blive regionalt kulturcenter er der nogle krav, man skal opfylde

- Det statslige tilskud skal matches af kommunen. Den kommunale støtte skal være på minimum 2 mio. kr. årligt, som ikke må være en del af en kommunal finansiering, der i forvejen udløser statslig medfinansiering (f.eks. egnsteater, regionale spillesteder eller musikskole).
- Der indgås en resultatkontrakt af fire års varighed, som løbende justeres via sparring og udviklingsarbejde, ud fra de beskrevne punkter som RKC skal levere på.
- Det regionale kulturcenter skal have en professionel ledelse, der understøtter en professionel kulturinstitution fra projektering til udførelse. Regionale kulturcentre skal have kompetencer, der taler ind i nationale, regionale og kommunale dagsordener.

Udover dette udvælges de 10 - 12 regionale kulturcentre efter en ansøgningsrunde, hvor ansøgende kulturhuse skal beskrive, hvordan de vil bidrage til gennemførelsen af en række kriterier. Der er altså ikke tale om, at de skal leve op til alle kriterier. De 10 - 12 ansøgere, der samlet bedst vil leve op til kriterierne, bliver valgt, under hensyntagen til, at der skal være en vis geografisk spredning.

Den fireårige forsøgsperiode skal afdække mulighederne for, at kulturhusene med deres kompetencer og arbejdsmetoder kan bidrage til løsningen af nationale udfordringer.

Hvis forsøgsordningen bliver permanentgjort, så udpeger Kulturministeren hvert fjerde år tre - fire temaer, som skal have særligt fokus i de kommende fire år, og som ansøgerne til rollen som regionale kulturcentre skal beskrive, hvordan de vil leve op til.

I den første forsøgsperiode kan et tema være unge uden uddannelse eller job, som er den gruppe kulturpasset er henvendt til. Kulturhusene yder en stor indsats og har gode erfaringer med at få unge uden uddannelse eller job, der normalt ikke bruger kulturtilbud, til selv at være aktivt skabende.

Ansøgerne til opgaven som regionale kulturcentre skal også beskrive, hvordan de vil understøtte arbejdet i andre kulturhuse, herunder understøtte arbejde med de temaer, som kulturministeriet udpeger. De regionale kulturcentre skal levere den store infrastruktur og støtte mindre kulturhuse – det er kulturhusenes motorveje.

Dette kan understøttes af, at der afsættes en pulje til støtte til kulturhuse. Hvert andet år fastsætter Kulturministeren i samråd med Folketingets partier tre temaer, som de gerne ser fremmet. Landets kulturhuse kan derefter – enkelt og ubureaukratisk – søge om tilskud på typisk 20.000 – 50.000 kr. til at arbejde med et af temaerne. Puljen tænkes til i alt at være på fem millioner kr. De regionale kulturcentre kan ikke søge, de forventes at bruge 10% af den statslige bevilling på et eller flere af temaerne og på at inspirere andre kulturhuse i deres arbejde med temaerne. Temaerne kan i øvrigt være mere eller mindre identiske med de temaer, som Kulturministeren fastlægger hvert fjerde år, når der skal ske nyudpegning af regionale kulturcentre. Dermed får man en ordning, der svarer til ordningen på området for rytmisk musik, hvor der er regionale spillesteder, samtidig med at alle kan søge om honorarstøtte.

Sammenfatning

Etablering af regionale kulturcentre vil ikke blot være en understøttelse af kulturhuse som en værdifuld og folkeligt populær type kulturinstitution, det vil også være en ny måde landspolitisk at skabe udvikling.